

החליל פרק חמישי סוכה

גדר.

עין משפט גדר מצוה

יז א מ"י פ"א מהלכות כלי
המקדש ט"ו

מוסף רש"י

אפילו כרבנן. והאי און
צון, לאו דיעשה פסוקים כל
כך אלא שלא יתעורר ביימיה
יומר ממנו (ערוכי י).
ולאפוקי מדרבי יוחנן.
דלמר גבי ר"ה שעת
תשע תקיעות שלש על
מלכות ושלש של זכויות
ושלש של שפיות בתשע
שעות ששה שעה צ"ח
כל אחת ואחת י"א (שם).
ולא כלום משמע כלל
לא יפסקו (שם). תשע
תקיעות. מרובות נמי
קאמר (ד"ה טז). דלא
חש לקימחא. למה חסוד
טוקין. אם מטיח אס פסולת
(שם ט"ז). למעט אסוד
טוקין ומולאי מטיח. כלומר
לדעורו (בימות טב).

רבינו חננאל (המשך)

מתי"ר אליעזר בן יעקב,
ואשמעינן נמי דר' אחא
בר חנינא. ונדרחו דבדו ר'
יורא. ופירק רבא אליבא
דרבי אחא ואמר, לפי שאין
תוקעין על מילוי המים
בשבת. פ"י שאין מילוי
המים בשבת. (דתינא)
[נתנן] כמעשהו בחול כו'
אלא שהיה מלא מערב
שבת חבית של זהב שאינה
מקדושת מן השילוח.
בשבת, אין שם תקיעה
על מילוי המים, ולא ועל
שער [התקיעות]. ולא על
השער התחתון (כו') [נהי]
ש"ן. ורשת אחרני
להבטיל ולהבדיל בין קדש
לחול. וכיון דבדלותי הני
ט"ו. ושתיירו כ"א דבכל
יום, וגי' דלגבי מכות, וגי'
למוספי שבת, וגי' למוספי
יום טוב הרי מ"ב, ובצרי
לנו טובא, לפיכך לא
היה [שבת] שבתוך החג
דהא לא משתכח בה מ"ח.
ומקשינן וכו' וליתני ראש
השנה שחל להיות בשבת,
דאיכא ג' מוספין. של
ראש השנה ושל שבת
ושל ראש חודש אדרנין
כ"ז תקיעות. ג' לפתיחת
שערים וגי' לתמיד של
שחר וגי' לתמיד של
ערב, ומ"ח, ואי
איכא לדר' אחא ליתני
ראש השנה שחל בשבת
היו שם מ"ח. ופוקינן
איצטרך ליה ליתני ערב
שבת שבתוך החג היו
שם מ"ח. לאשמעינן ג'
לגבי מכות כו' אליעזר.
ואמרין א' הכי ליתני
הא הוא, ליתני ערב שבת
שבתוך החג לאשמעינן
ג' לגבי מכות ומתניתין
ר' אליעזר בן יעקב היא,
וליתני ראש השנה שחל
בשבת לאשמעינן הא דר'
אחא בר חנינא. ורדיחין
אין הכי נמי, מיהו תנא
דחא ושיר אחרית. מאי
שירי דחא שירי, שירי
ערב הפסח נמי אית ביה
מ"ח תקיעות. כ"א שבכל
יום, ושלש תקיעות בכל
הלל. ושנינן כי הפסח
שחט בשלש בחות, וכל
שש ששוחטין פסחים קורין
את הלל, ותוקעין ומריעין
ותוקעין. ואם גמרו את
הלל שונין אותו, ואם
שנו ועדיין לא נשלמה
שחיטת פסחים של כל
כה, מושלישין את [ה]הלל,
נמצאו שתוקעין על כל כה
ט' תקיעות, כ"ז כחות כ"ז

מהו דתימא רבנן. ואין צין דקאמר שלא יפסק צין זה
לזה הפסקה מרובה כדי לגמור שלשמן כדכתיב לומר
בשלישי ראש השנה (דף לז: וס) שהה כדי לגמור את כולה חזר
לראש ולאפוקי מדכתיב יוחנן דלמר שמע תשע תקיעות בתשע שעות
ציוס יאל דשהה כדי לגמור את כולן
אינו חזר לראש קמ"ל דוקא לרבי יהודה
קאמר רב כהנה משום דתקיעה
ותרועה ותקיעה כולה אחת היא
ואפילו הפסקה מועטת פחות מדכי
לגמור שלשמן לא יפסק אלא כדי
נשימה דהפסקה צריך כדאמר בשלישי
ר"ה (סז) ותקעתם תרועה תקיעה
צפני עלמה ותרועה צפ"ע אצל
לרבנן לא חישינן אי מפסיק טובא
והשחא לעינן תקיעות לא נפקא לן
מיניה מידי לרבי יהודה צפולגמא
דר' אבהו ור' יוחנן וגי' פליגי אליבא
דרבנן ולענין מיילי טובא צבלל
וצמגילה וצק"ש וצתפלה:

שייך ערב הפסח. שיש צשיטת
הפסח עשרים ושבע
תקיעות שהפסח נשחט בשלש כמות
כה אחר כה כדמתן צתמיד נשחט
(פסחים דף סז). וכל כה קוראה את
הלל שלש פעמים שהיו פסחיהן מרובין
(ה) והס פעמים הלל צשיטתן ולא היו
מספיקין לשחוט פסחיהם כל כה וכה
עד שיקראוהו ג' פעמים ואף על גב
דמתן ואף על פי שלא שלשו מימיהן
היינו לא גמרו פעם שלישיה אצל
מיהו אין כה שלא היתה גומרתו שמי
פעמים ומתחלת צו פעם שלישיה ואין
חסר מן התקיעות כלום צבתחלת
קריאה תוקעין וצכל קריאה שלש
תקיעות כן פירש צקונטרס ואין
הלשון משמע כן דמתן הס קראו
את ההלל אם גמרו שנו ואם שנו
שלשו אף על פי שלא שלשו מימיהן
משמע שאפילו כה ראשונה לא התחילה
פעם שלישיה מעולם ועוד משמע
צבראשי פרקים היו תוקעין כדאשחזקו
צסוף מסכת תמיד גבי שיר של תמיד
דצרו הלויים צשיר הגיעו לפרק תקעו
והשתחוו העם על כל פרק תקיעה
ועל כל תקיעה השתחוואה ושי פרקים
יש צבלל מדר' יהודה דלמר מימיהם
של כה שלישיה לא הגיעה לומר
אהבתי משמע דצבתייהו הוא תחילת
הפרק והודו נמי תחילת הפרק
כדלמרין פירק לוצב הגול (לעיל דף
לח: וס) מכאן שצמזוה לענות צבראשי
פרקים והס היו תוקעין צבתחלת
א

ההלל שלש תקיעות כדמתן פרק תמיד נשחט (פסחים דף סז).
נעלו דלתות העזרה תקעו והריעו ותקעו וכן לכל פרק ופרק
נמצא להלל אחד תשע תקיעות וכן לכל כה וכה ואין לך כה
שלא היתה גומרת הלל אחד לרבנן נמצא לשלשה כמות שלשה
הללות וכהן כ"ז תקיעות אפילו כשלא היו שונות את ההלל כלל
וכשהיו שונות נפשי תקיעות טובא אלא הני דפסיקי ליה קאמר
דשייר והא דמתן אין מוסיפין על מ"ח הוה מצי לאקשויי וזמנין
דמוסיפין כגון היכא דשונות את ההלל אצל צללו הכי פרכינן
עלה מערב הפסח שחל להיות צצבת דנפשי לרבי יהודה ולרבנן
ומשני כיון דליתיה בכל שנה לא קא חשיב ומה שפירש צקונטרס
שהכח קוראה את הלל לא היתה הכת קוראה אלא הלויים קוראים
וכן איתא צצוספתא דפסחים הלויים היו עומדים על דוכן ואומרים
את ההלל צשיר א' גמרו שנו ואם שנו שלשו ואע"פ שלא שלשו
מימיהם א"ר יהודה מימיהם של כה שלישיה לא הגיעה לומר
אהבתי כלומר לא הגיעו הלויים לומר אהבתי צשיטת פסחיהן:
א

מהו דתימא רבנן היא. ויכול להפסיק צינתיים הפסקה מועטת
ומאי אין צין דקאמר שלא ימתין המנהג מרובה לאפוקי מדכתיב
יוחנן: **תשע תקיעות**. האמורות צבראש השנה מן המורה שלש
למלכות תקיעה תרועה תקיעה ושלש לזכויות ושלש לשפירות
כדלמרין צבראש השנה (דף לז:). והאי
דעדינן טפי משום ספיקא דתרועה
הוא דלא ידעינן אי גנוחי הוא אי ילוני
הוא: ולא כלום. משמע דאפילו
הפסקה מועטת ליתא: אינו אומר על
גבי מוצא. שהיו תוקעין לגבי המוצא:
ה"ג לגבי המוצא למה לי דתקע הא
תקע ליה למילוי המים. כל תקיעות
הללו של שער העליון והמתחון ושער
המים משום מילוי המים הוא הלך
לערבה למה לי תקיעה הא כל הני
תקיעות דמוספין? צחא אינן אלא משום
ושאצתם שנים צששון הלך הואיל
וגמריי חסידו התקיעות צחג שנים
עשר למעלה העשירית עדיף למיעבד
דמוכחא מילתא שהן משום מילוי המים
שמוקע לכוון על דבר המילוי כסדר
ומעלה עשירית משום דמוקוס מסיים
צעלמא הוא לידע היכן תוקעין אותם.
ואני שמעתי שלש לגבי מוצא כשמוליקין
את המים למוצא וה"ג לגבי מוצא
למה לי דתקע הא תקע ליה צשעת
נסוך המים ט' לתמיד של שחר
צשעת נסכים היו שאין אומרים שיר
אלא על היין וקשיא לי א"כ נפישן
לכו תקיעות דהא איכא הן דמתן?
גבי זקיפת ערבה או שמא זקיפת
ערבה צנת שמוליקין אלא למה למוצא
היא: שאין ס"ל וליקטו. הלל וצני
אחין צצחולרות: **הכל לפי המוספין**
תוקעין. מפרש ואזיל לה: הוא הני
לה. רבי אחא דתני לה הוא אמר לה:
לומר שתוקעין כו'. הוא היה מפרש
לה דמאי הכל לפי המוספין דקאמרין
שתוקעין על כל מוסף ומוסף יום שיש
צו שתי קדושות כגון צנת ויום טוב
וצריך שני מוספין תוקעין לכל מוסף
שמומרים למוסף צנת שיר של צנת
ותוקעין תשע תקיעות לשלשה פרקים
ולמוסף יו"ט שיר של יום טוב ותוקעין
ט' תקיעות: **ואם אישא**. דתוקעין
על כל מוסף ליתני צנת צבתוך החג:
שאין תוקעין לפתיחה עשרים צצנת.
צשניה לנלוה תקיעות של צקרבן
דכתיבי צצרקא ותקעתם צצחולרות
על עולותיכם אצל הן קסימנא וינהו
שישמעו ויצאו למעמדם ולדוכנם ולא
דחו צנת הלך הדך היו להו מ"ח:

מהו דתימא אפילו כרבנן ולאפוקי מדכתיב
יוחנן דאמר **שמע תשע תקיעות בתשע**
שעות ביום יצא קמ"ל ואימא הכי נמי אם כן
מאי ולא כלום: **ע"ש שבתוך החג כו'**:
ואילו למעלה עשירית לא קתני מתניתין מני
רבי אליעזר בן יעקב היא דתניא שלש
למעלה עשירית ר' אליעזר בן יעקב אומר
א' שלש על גבי המוצא האומר למעלה
עשירית אינו אומר ע"ג המוצא והאומר ע"ג
המוצא אינו אומר למעלה עשירית מ"ט דר'
אליעזר בן יעקב כיון דתקע לפתיחת
שערים למעלה עשירית למה לי דתקע האי
לאו שער הוא הלכך ע"ג המוצא עדיף
ורבנן סברי כיון דתקע למילוי המים ע"ג
המוצא למה לי הלכך למעלה העשירית
עדיף כי אחא ר' אחא בר חנינא מדרומא
אייתי מתניתא בידיה וכוני אהרן הכהנים
יתקעו בחוצרות שאין ת"ל יתקעו שכבר
נאמר **ותקעתם בחוצרות על עולותיכם**
ועל זבחי שלמיכם ומה ת"ל יתקעו הכל
לפי המוספין תוקעין הוא תני לה והוא אמר
לה לומר שתוקעין על כל מוסף ומוסף
תנן ע"ש שבתוך החג היו שם מ"ח ואם
איתא ליתני שבת שבתוך החג משכחת
לה חמשינן וחד א"ר יורא לפי שאין תוקעין
הא דתנא א"ר יורא בשבת אמר ר' רבא מאן
הא דתנא א"ר יורא חש לקימחא חדא דרבכל יום תנן
ועוד אי נמי כהרדי נינהו ליתני שבת
שבתוך החג היו שם ארבעים ושמונה
דשמעת מינה תרתי שמעת מינה דרבי
אליעזר בן יעקב ושמעת מינה דר' אחא
בר חנינא אלא אמר רבא א"לפי שאין
תוקעין למילוי מים בשבת דבצרי טובא
וליתני נמי ר"ה שחל להיות בשבת דהא
איכא תלתא מוספין מוסף דר"ה מוסף דר"ח
מוסף דשבת ע"ש שבתוך החג איצטרך
ליה לאשמעינן כדרבי אליעזר בן יעקב
אמו מי קאמר ליתני הא ולא ליתני
הא ליתני הא וליתני הא א"תנא ושייר
מאי שייר דהאי שייר שירי ערב הפסח
א

ההלל שלש תקיעות כדמתן פרק תמיד נשחט (פסחים דף סז).
נעלו דלתות העזרה תקעו והריעו ותקעו וכן לכל פרק ופרק
נמצא להלל אחד תשע תקיעות וכן לכל כה וכה ואין לך כה
שלא היתה גומרת הלל אחד לרבנן נמצא לשלשה כמות שלשה
הללות וכהן כ"ז תקיעות אפילו כשלא היו שונות את ההלל כלל
וכשהיו שונות נפשי תקיעות טובא אלא הני דפסיקי ליה קאמר
דשייר והא דמתן אין מוסיפין על מ"ח הוה מצי לאקשויי וזמנין
דמוסיפין כגון היכא דשונות את ההלל אצל צללו הכי פרכינן
עלה מערב הפסח שחל להיות צצבת דנפשי לרבי יהודה ולרבנן
ומשני כיון דליתיה בכל שנה לא קא חשיב ומה שפירש צקונטרס
שהכח קוראה את הלל לא היתה הכת קוראה אלא הלויים קוראים
וכן איתא צצוספתא דפסחים הלויים היו עומדים על דוכן ואומרים
את ההלל צשיר א' גמרו שנו ואם שנו שלשו ואע"פ שלא שלשו
מימיהם א"ר יהודה מימיהם של כה שלישיה לא הגיעה לומר
אהבתי כלומר לא הגיעו הלויים לומר אהבתי צשיטת פסחיהן:
א

(א) [תוספתא ר"ה פ"ב
היי"ץ ערכין י. ר"ה לז:
(ב) [תוספתא פ"ד ה"א],
(ג) [לעיל ט"ז, ד, (פסחים)
פד. יומא מו. יבמות מנ.].
(ד) [מעתיב יג. די. יבמות
כא: עג. פד: מנחות
מא. קדושין טו. מ. טז
לח: סוטה טו. צ"ק י.
טו. מג: סב: מכות כ"א:].
(ו) ל"ל דמוספין. רש"י,
(ז) [לעיל מה,].

תורה אור השלם

1. ובי אהרן הבהנים
יתקעו בחוצרות והיו
לכם לזקת עולם
לדרתיכם: במדבר י ח
2. וביום שמתקתם
הבמזערים ובראשי
החודשים
במצצרות על עולותיכם
ועל זבחי שלמיכם והיו
לכם לזקרון לפני
אלהיכם: אני ה'
אלהיכם: במדבר י י

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה שיר וכו'
פסחים מרובים והיו
טעוים:

רבינו חננאל

ואילו (אמרן) ולא
כלום. הוה אמרין לאפוקי
מדכתיב יוחנן דאמר ששע
ט' תקיעות בטי' שעות
יצא, בא רב כהנא לומר
שאם ריחף הרבה בימים
לא יצא. לפיכך פירש ולא
כלום. להודיע דהכי כפירא
ליה וכלולא חזא חשיבין,
כו' רבא. ומתני' ערב
שבת שבתוך החג היו שם
מ"ח. מתני' ר' אליעזר בן
יעקב היא, מולא (אומר)
[אמרין] למעלה העשירית,
(דנתיא) ר' אליעזר בן
יעקב אומר ג' לגבי
מכות כו'. פ"י המצריך
ג' למעלה העשירית, אינו
מצריך כלום לגבי מכות,
המצריך ג' לגבי מכות
הוא ר' אליעזר בן יעקב,
אינו מצריך כלום למעלה
העשירית. כי אחא רב
אחא בר חנינא מדרומא,
אחא ואייתי מתניתא בידיה
דקתני בה הכל לפי
המוספין. ופירשה היא
בעצמו, שתוקעין על כל
מוסף ומוסף [ט] תקיעות
בפני עצמן, ומקשינן עליה
והא שבת שבתוך החג,
דאיכא מוסף דחג ומוסף
דשבת, וצ"ג דמולת מן
מ"ח ג' להבטיל העם
מן המלאכה (כו') [וגין]
להבדיל בין קודש לעיל
שאין תוקעין בתן בשבת,
ונשתיירו מ"ב, וטי' למוסף
של שבת הרי נ"א, ליתני
במתני' שבת שבתוך החג
היו שם מ"ח. ופוקינן
ופירק ר' יורא, אין תוקעין
על פתיחת שערים בשבת,
הרי ט' פ"י ג' להבטיל
ג' להבדיל ג' לפתיחת
שערים, אפיק הללו עייל
של מוסף של שבת,
מכל מקום מ"ח הויין.
ובא רבא ואמר מאן האי
דלא חיש לקמחיה, שלא
שימש כל צרכו ולא ידע
שמעיה זו, ואתי פרוקי
לן. לא חזי דמתני' בכל
יום תנן, ואפי' בשבת.
ועוד טוף טוף כי מדלית
ג' להבטיל את העם וגי'
להבדיל [וגין] לפתיחת
שערים, ועייל ט' למוסף
של שבת, הויין להו מ"ח,

תקיעות. הנה מ"ח תקיעות בערב הפסח, ושייר ולא שנאה במשנתנו, וכשם ששייר זו, כן שייר ראש השנה שחל להיות בשבת.